

Konrad Górski

Historia tekstu "Ody do młodości" i próba jego ustalenia

Biuletyn Polonistyczny 4/10, 25-27

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z POSIEDZEŃ NAUKOWYCH W INSTYTUCIE BADAŃ LITERACKICH

Redakcja rozpoczyna w bieżącym zeszycie druk streszczeń referatów wygłaszanych na posiedzeniach naukowych IBL. Pełny tekst referatu prof. K. Górskiego ukaże się w "Pamiętniku Literackim", większe zaś streszczenie w "Sprawozdaniach z czynności i prac Wydz. I PAN".

K o n r a d   G ó r s k i : Historia tekstu "Ody do młodości"
i próba jego ustalenia

W Archiwum Filomatów zachował się autograf oraz jeszcze dwa teksty "Ody", już nie autografy, lecz kopie: jedna ręką Pietraszkiewicza, druga - nieznanej ręki. Porównanie ze sobą autografu i dwóch wymienionych kopii świadczy, że są one utrwaleniem trzech kolejnych redakcji "Ody", przy czym kopia Pietraszkiewicza jest redakcją drugą, a kopia nieznanej ręki - redakcją trzecią. Liczne różnice między tymi redakcjami świadczą o intensywnej pracy nad tekstem (odmienne wyrazy, przeredagowanie całych urywków, nowe wiersze, których nie było w autografie).

Poeta przerabiał tekst "Ody" w nadziei, że utwór wejdzie do I tomu "Poezycji", co się jednak nie stało, zapewne skutkiem zakazu cenzury. Ale "Oda" była bardzo popularna wśród samych filomatów i to spowodowało, że drogą odpisów tekst jej rozszedł się po kraju. W 1827 r. ukazał się po raz pierwszy w druku bez wiedzy i upoważnienia autora w zbiorze "Polihymnia" (tom IV), wydanym we Lwowie przez J. J. Szczepańskiego.

Wobec niewątpliwego istnienia przed pierwodrukiem w "Polihymnii" co najmniej trzech redakcji "Ody" nasuwa się pytanie, którą z nich odtwarza tekst ogłoszony Szczepańskiego. Zestawienie z redakcjami znanymi nam na podstawie Archiwum Filomatów wykazuje, że tekst Szczepańskiego jest kontaminacją redakcji drugiej z trzecią, przy jednoczesnym wprowadzeniu bardzo wielu nowych brzmień tekstu, zupełnie obcych pierwszym trzem redakcjom i niewątpliwie zniekształcających intencję autorską. Dowolnych zmian, obcych wszystkim redakcjom, jest aż 22!

Historia "Ody" rozwijała się dalej w sposób niezwykły. Oto w 1828 r. "Oda" pojawia się w druku po raz drugi w wydaniu poznańskim. Tekst jest oparty na "Polihymnii", ale wprowadza dodatkowe

zmiany, uderzające nowymi dowolnościami; jak widać, wydawca poznański nie miał w ręku żadnej innej podstawy tekstowej prócz "Polihymnii". W 1829 r. "Oda" znów się pojawia w wydaniu paryskim, stanowiąc kontaminację tekstu "Polihymnii" z tekstem poznańskim. W następnych latach (1830-1832) "Oda" pojawia się wiele razy w drukach powstańczych i w nowym wydaniu poznańsko-warszawskim, przy czym jej tekst jest albo powtórzeniem tekstu poznańskiego z 1828 r., albo paryskiego w 1829 roku.

Pierwsze autoryzowane wydanie "Ody" - to wydanie paryskie z r. 1838, wydanie po raz pierwszy ogłoszone z wiedzą i pod kontrolą poety. Nie jest to nawrót do żadnej z trzech pierwszych redakcji, znanych nam z rękopiśmiennych przekazów Archiwum Filomatów.

Tekst 1838 r. jest w ogólnych zarysach tekstem "Polihymnii", z usunięciem przeszło 60% jego dowolności i wprowadzeniem pewnej ilości poprawek nowych w stosunku do trzech pierwszych redakcji "Ody".

Formalnie uznać by więc należało tekst "Ody" z 1838 r. za kanoniczny ze względu na niewątpliwy udział autora w jego opracowaniu. Ale istnieją bardzo poważne argumenty przemawiające za tym, że Mickiewicz ustalając tekst "Ody" dla wydania 1838 r. nie miał pod ręką żadnego z przekazów odtwarzających którąkolwiek z trzech pierwszych redakcji, opierał się więc tylko na pamięci i nie zdołał odtworzyć tekstu "Ody" zgodnie z własną intencją twórczą z r. 1820. Poeta pogodził się z tym, że "Oda" rozpowszechniła się w tekście dowolnie skontaminowanym przez wydawcę "Polihymnii", i poprzestał na usunięciu najbardziej rażących go przeinaczeń jego pierwotnej myśli.

Musimy więc przyjąć decyzję Mickiewicza, żeby ostateczny tekst "Ody" był dokonana przez "Polihymnię" kontaminacją drugiej i trzeciej redakcji, nie zaś przywróceniem pierwotnego brzmienia tekstu. Utrwaleniem zaś jego intencji twórczej są wszystkie zgodne ze sobą miejsca pierwszych trzech redakcji, ewentualnie tylko dwóch późniejszych, jeśli chodzi o wiersze, których pierwsza redakcja jeszcze nie zawiera. Opierając się zatem na zgodności tekstu redakcji pierwotnych można uznać za dopuszczalne i uzasadnione wprowadzenie następujących emendacji "Ody":

W. 1 - tu (nie to); w. 3 - A (nie Niech); w. 6 - Nowość (nie

Nowości); w. 7 - nadziei (nie w nadziei); w. 23 - wznosi (nie wzbija); w. 34 - liczni (nie silni); w. 52 - zgodnymi (nie spólnymi); w. 56 - z posad bryło świata (nie bryło z posad świata); w. 62 - Jedno (nie Jednym).

CZASOPISMA POLSKIE Z LAT 1801-1850
W ZBIORACH BIBLIOTEKI IBL

Zamieszczony poniżej wykaz tytułów czasopism polskich z lat 1801-1850 nie obejmuje periodyków Wielkiej Emigracji, które podano w zesz. 4 Biuletynu Polonistycznego.

Dla czasopism, które zaczęły wychodzić w XVIII wieku (np. Gazeta Warszawska), i tych, które wychodziły nadal po roku 1850 (np. Biblioteka Warszawska), zasoby posiadane przez Bibliotekę podano zgodnie z cezurą lat obejmujących wykaz.

Czasopisma objęte wykazem podzielono na pięć grup według rejonów terytorialnych: 1) czasopisma warszawskie (ziemie zaboru pruskiego i austriackiego, z których powstało Księstwo Warszawskie, a później Królestwo Kongresowe); 2) czasopisma wileńskie; 3) czasopisma galicyjskie (razem z Rzeczpospolitą Krakowską); 4) czasopisma wielkopolskie (w wykazie również podano Przyjaciela Ludu Łeckiego, wydawanego w Elku); 5) czasopisma petersburskie (wychodzące na terenie Rosji).

W obrębie grup zastosowano układ alfabetyczny.

W wypadku braku kompletu czasopisma po opisie bibliograficznym podano w rubryce "Jest" to, co B-ka posiada. Gdy B-ka nie posiada kompletu czasopisma, liczbę tomów, numerów lub zeszytów podano w opisie bibliograficznym.

I. Czasopisma warszawskie

1. Astrea. W-wa 1821-1825. T. 1-5.

Jest: T. 1, 2, 3, 4 z. 1-4. (Po N. 6 z r. 1821 dodatek Pielgrzym Nadwiślański, N. 1).

2. Biblioteka Polska. W-wa 1825-1827. T. 1-7.

Jest: 1825, T. 1, 2, 4; 1826, T. 1-3; - T. 3 wyszedł w 1827 r.

3. Biblioteka Warszawska. W-wa 1841-1914.

Brak: 1844, T. 3; 1846, T. 1, T. 4 z 11-12; 1847, T. 1-3; 1848, T. 1-4.